

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Збірник наукових праць
Рівненського державного
гуманітарного університету

**Актуальні
проблеми
сучасної
філології**

МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Випуск XVIII

*Наукові записки
Рівненського державного
гуманітарного університету*

Рівне–2010

ББК 81 Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету.
А 43 Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії.
4 Вип. 18. – Рівне: РДГУ, 2010. – 265 с.
УДК
811.161.2

У збірнику, присвяченому 70-річчю видатного сучасного вченого-лінгвіста, академіка АН ВШ України, доктора філологічних наук, професора Каленика Федоровича Шульжука, вміщено статті науковців Рівненського державного гуманітарного університету та інших провідних вишів України з актуальних проблем граматичної будови української мови. У полі зору дослідників питання синтаксису, морфології, лексикології, мовної освіти тощо.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів філологічних факультетів, учителів української мови.

Редакційна колегія:

Головний редактор	Шульжук Каленик Федорович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету, дійсний член Академії наук вищої школи України
Заступник головного редактора	Степанова Ольга Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету

Члени редакційної колегії:

1. **Архангельська А.М.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального мовознавства та славістики Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.
2. **Вихованець І.Р.**, член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту української мови НАН України (м. Київ).
3. **Вокальчук Г.М.**, доктор філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
4. **Загнітко А.П.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Донецького національного університету.
5. **Кірілкова Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
6. **Кузьмич О.О.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
7. **Мандрик Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики викладання та культури української літератури Рівненського державного гуманітарного університету.
8. **Мірченко М.В.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки.
9. **Тищенко О.В.**, доктор філологічних наук, професор, проректор з наукової роботи Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.
10. **Шкарбан Т.М.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
11. **Шульжук Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри методики викладання та культури української мови Рівненського державного гуманітарного університету.

Упорядник: Степанова О.І.

Друкується за рішенням вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 10 від 30.04.2010 р.)

Адреса редакції: 33000, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12. Рівненський державний гуманітарний університет.
(вул. Остафова, 31; кафедра української мови)

Синонімічні інновації *цебетанюсенька*, *цебетинка* виражають суб'єктивну оцінку денотата. За структурно-семантичними особливостями АЛН нагадують народнопісенні утворення, у яких слово-образ сконденсовано передає зміст поняття, що виражається описовим словосполученням, пор.: *Прилетіли цебетоньки / Перед ваші окіноньки, / Сіли, пали, зацебетали.* [4, с. 56, 62]. В. Барка продовжував традиції українського пісенного фольклору, створюючи оказіональні номінативні одиниці з позитивною конотацією в семантиці, стилізуючи АЛН під народнопісенне мовлення.

Характерним для мовотворчості В. Барки є активне вживання демінутивів, які мають позитивну конотацію. Назви конкретних предметів – іменників жіночого і середнього роду, які виступають засобами позитивної оцінки, – мають відтінки здрібності, пестливості, напр.: *люстеринко, цебетинка, айстринка, горличинка, рушничника, тюльпанинка*. Варто зауважити, що інновації утворені за допомогою зменшувально-емоційних суфіксів, що характерно для українського словотвору [7, с. 280].

Високою експресивністю відзначаються контаміновані новотвори *пташенятусенько, оченятусенька*, у семантичній структурі яких виділяється сема 'лагідність, доброта'. Так, внаслідок контамінації основ іменників *пташеня* та *матусенька / татусенько* В. Барка утворив інновацію *пташенятусенько*. На початковий сегмент слова (слів) *матусенька/татусенько* накладається основа слова *пташеня*. Нове слово включає в своє значення семантику об'єднаних слів: *Стало сонечко в дворі / і тополі заступило. / Чути голосок о тій порі: / "Ой, пташенятусенько! як мило / у дворі співа, світа, сія / ми ж то раді: неня й я"*. Інший новотвір *оченятусенька* утворений аналогічно: *оченята + матусенька/татусенько → оченятусенька: Спішисть, бо сніг летить через каміння / і осени благословенний цвіт; / в оченятусеньках дитяти – синя / волошка від сніжино-*

чок тремтить. Інновації відзначаються незвичністю форми, яка передає значно більший обсяг змісту порівняно з вихідними основами аналізованими окремо.

Наявність у поетичному лексиконі В. Барки значної кількості інновацій з інтегровальними семами 'особа', 'явище природи' пояснюється прагненням автора за допомогою нових виражальних засобів передати єдність людини і природи. У світорозумінні В. Барки світ, у якому живе, розвивається і вдосконалюється людина, – це природа. Людина і природа становлять органічну єдність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белоусова А. С. Имена лиц и их синтаксические свойства / А. С. Белоусова // Слово и грамматические законы языка : Имя. – М., 1989. – С. 131–205.
2. Брітківа К. В. Узуальне та оказіональне в інноваціях сучасної української мови: тенденції оновлення лексико-словотвірної категорії назв особи : дис. ...кандидата філол. наук : 10.02.01 / Брітківа Катерина В'ячеславівна. – Донецьк, 2007. – 304 с.
3. Вокальчук Г. М. Оказіональна номінація осіб в українській поезії 20–30-х років ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 "Українська мова" / Г. М. Вокальчук. – К., 1991. – 23 с.
4. Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова / С. Я. Єрмоленко. – К. : Наук. думка, 1987. – 245 с.
5. Новий словник української мови : в 3 т. / [В. Яременко, О. Сліпущко] – К. : Аконтіт, 2006.
5. Словник синонімів української мови : у 2 т. / [А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін.]. – К. : Наук. думка, 2001. – Т. 1. – 2001. – 1026 с.
6. Сучасна українська літературна мова / [Грищенко А. П., Мацько Л. І., Плющ М. Я. та ін.] ; за ред. А. П. Грищенка. – [2-ге вид.]. – К. : Вища школа, 1997. – 496 с.

SUMMARY

The semantic features of occasional nouns are analysed in the article on material of Vasyl Baraka's poetry with a concrete value, the most meaningful lexico-semantic groups of substantives are distinguished.

УДК 81'373.4

Наталія ГАВРИЛЮК

ОСОБЛИВОСТІ ЕВОЛЮЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКОЇ ЛЕКСИЧНОЇ НОМІНАЦІЇ В ПОЕЗІЇ НЕОКЛАСИКІВ

У статті простежено еволюцію індивідуально-авторської номінації в поетичній творчості неокласиків, виявлено часткову залежність сплесків і спадів індивідуальної словотворчості від екстралінгвальних чинників.

Ключові слова: авторський лексичний новотвір, індивідуально-авторська номінація, еволюція, інновація, неокласики.

Індивідуально-авторський словотвір є потужним засобом емоційного вираження поетичного мовлення,

з одного боку, та невичерпним джерелом збагачення лексикону української мови, з іншого, чим зумовлене

зростання упродовж останніх десятиріч інтересу мовознавців до вивчення авторських лексичних новотворів (далі – АЛН). Науковці досліджували авторські номінації Михайля Семенка (Г. М. Вокальчук, Л. С. Козловська та ін.), Василя Барки (Н. А. Адах), Грицька Чубая (О. Б. Тимочко), Яра Славутича (Н. М. Сологуб), поетів-шістдесятників (В. В. Герман, Г. М. Сюта), поетів 80–90-х років (О. О. Жижома) та ін. Значну кількість АЛН (близько 800 одиниць) виявлено також у творчості київських неокласиків – М. Рильського (МР), М. Зерова (МЗ), Ю. Клена (ЮК), М. Драй-Хмари (ДХ), П. Филиповича (ПФ).

Поетичний доробок представників неокласичного угруповання (за винятком хіба що М. Рильського) протягом тривалого часу був штучно вилучений із широкого обігу, що унеможливило повне й об'єктивне дослідження творчості поетів. Повернення до вивчення поетичної спадщини неокласиків розпочалося в другій половині ХХ ст., спочатку – поодинокими та обережними рецензіями (С. А. Крижанівський, М. Т. Рильський), пізніше – нечисленними науковими статтями й монографіями (І. К. Білодід, Г. М. Колесник). З мовознавчого погляду художній спадок поетів-неокласиків досліджували Г. М. Вокальчук, Л. О. Ставицька, Л. В. Зіневич, М. В. Кудряшова, О. В. Коваль, А. А. Калетнік та ін. Сучасні поціновувачі художнього слова наголошують на необхідності ґрунтовного вивчення та осмислення творчості поетів „п'ятірнього грона”.

Метою пропонованої статті є здійснення періодизації еволюції індивідуально-авторської номінації у творчості М. Рильського, М. Зерова, Ю. Клена, М. Драй-Хмари, П. Филиповича, виявлення найбільш продуктивних в аспекті авторського словотворення періодів, з'ясування впливу позамовних чинників на сплески і спади індивідуального словотворення.

Майбутні поети-неокласики розпочинали поетичну діяльність у різні роки. М. Рильський дебютну збірку „На білих островах” видав 1910 року. Перший вірш М. Зерова датований 1912 р., проте у дожовтневий період митець займався переважно викладацькою та літературно-критичною діяльністю. Становлення його як поета й перекладача відбувалося після Першої світової війни. У цей період почали писати й друкувати україномовні поезії П. Филипович і М. Драй-Хмара. Ю. Клен опублікував перші поезії 1924 року.

У повоєнні часи життєвий шлях кожного з поетів складався по-різному: у Києві перебував лише П. Филипович, М. Рильський виїхав на постійне проживання в село, М. Драй-Хмара викладав у Кам'янець-Подільському університеті, а М. Зеров і Ю. Клен переїхали працювати у містечко Барішівка. Назад до Києва поети повернулися у 1922–1923 рр., і

лише тоді всі п'ятеро познайомилися між собою. В. Брюховецький називає 1923 рік „трампліном, з якого „неокласики” рушили в літературний процес” [1, с. 25].

Творчий шлях поетів, які захоплювалися художньою довершеністю античної та класичної європейської поезії і виступали проти графоманства, „примітивізму” та „масовізму” в тогочасній літературі, ніколи не був легким. Літературні опоненти несправедливо звинувачували їх у втечі від сучасності, неприйнятті радянської дійсності, асоціальності. Проте в середині 20-х років неокласики ще мали змогу боронити свої позиції, аргументовано спростовувати висунуті звинувачення й плідно працювати на науковій та літературній ниві. За спостереженнями дослідників, це був період, коли „панував дух буйносілого життєвого змагання” [1, с. 42].

Становище „п'ятьох із Парнасу” ускладнилося наприкінці 20-х років. Після відомої літературної дискусії про шляхи розвитку радянської літератури (1925–1927 рр.), у якій активну участь брав М. Зеров, на неокласиків звернуло увагу вище партійне керівництво на чолі з Л. Кагановичем. У червні 1927 р. було прийнято постанову Політбюро ЦК КП(б)У, в якій п'ятеро поетів „були прямо названі антипролетарськими, буржуазними літераторами” [Цит. за: 1, с. 45]. У цей період розпочинається витіснення поетів аналізованого угруповання з літературно-мистецького процесу: їм все частіше відмовляють у виступах та публікаціях. Одночасно з цим у пресі посилюються безпардонні й агресивні напади на неокласиків з боку тих літераторів, які вважали себе справжніми пролетарськими письменниками.

Та найважчими стали 30-ті роки, упродовж яких партійні ідеологи та виконавці спрямовували всі дії на духовне та фізичне знищення української інтелігенції, зокрема й київських неокласиків. У 1931 р. заарештовано М. Рильського, котрий, не витримавши фізичного та морального тиску, „покаявся” і став на єдино залишений йому офіційною владою шлях оспівування переможної ходи пролетаріату, соціалістичної праці та великого вождя Сталіна. М. Зерова, М. Драй-Хмару, П. Филиповича поступово усунуто від викладацької та наукової роботи, а в 1935 р. теж заарештовано, звинувачено в контрреволюційній терористичній діяльності й вислано на північ у концентраційні табори. У 1937 р. після перегляду вироку М. Зерова та П. Филиповича було розстріляно, а М. Драй-Хмара помер від тяжкої праці в 1939 р. Уникнути лещат сталінської репресивної машини вдалося лише Ю. Кленові, котрий у 1931 р., відчувши, за його словами, „що коло звужується, що готується новий похід проти інтелігенції і грозова хмара не проміне на цей раз неокласиків” [3, с. 40], емігрував до Німеччини, де

продовжував займатися літературною діяльністю.

Спираючись на літературознавчі дослідження, ми виокремили шість періодів поетичної творчості неокласиків та проаналізували частотність виникнення АЛН упродовж кожного хронологічного зрізу. Результати кількісних підрахунків представлено на рис. 1, де на горизонтальній осі позначено періоди творчої діяльності поетів, на вертикальній – кількість АЛН, зафіксованих у вокабулярах авторів.

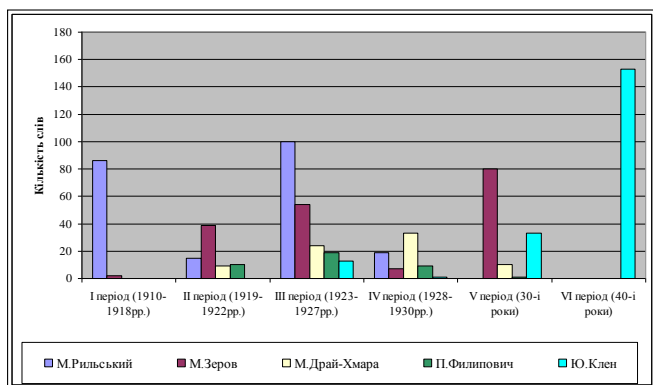

Рис. 1. Частотний розподіл АЛН у доробку неокласиків

I період (1910–1918 рр.) – початок творчого шляху М. Рильського та М. Зерова. У зазначені роки М. Рильський опублікував збірки „На білих островах” (1910 р.), „Під осінніми зорями” (1918 р.) та поеми „На узліссі” (1917 р.), „Бенкет” (1918 р.), „Царівна” (1918 р.). Цей період був одним із найпродуктивніших у словотвірчій практиці поета (створено 86 АЛН). На відміну від М. Рильського, М. Зеров розпочинав поетичну діяльність поодинокими віршами та перекладами, у яких виявлено 2 АЛН.

II період (1919–1922 рр.) – творча та наукова діяльність майбутніх київських неокласиків у повоєнні роки, здебільшого поза межами Києва. У цей період активізував поетичну діяльність М. Зеров: опублікував „Антологію римської поезії” (1920 р.) – переклади з Катулла, Вергілія, Горация, Пропорція, Овідія й Марціала; через кризу в поліграфічній галузі виготовив рукописну збірку оригінальних поезій „Сонети і елегії” (1922 р.). У творчості зазначеного періоду М. Зерова нараховується близько 40 АЛН.

М. Рильський у повоєнні роки видав лише одну збірку „Синя далечин” (1922 р.), у якій засвідчено 15 АЛН.

У 1919 р. почали писати вірші українською мовою М. Драй-Хмара та П. Филипович. І хоча П. Филипович розпочав поетичну діяльність активніше (опублікував збірку „Земля і вітер” (1922 р.), у доробку обох поетів виявлено майже однакову кількість АЛН: у П. Филиповича – 10, у М. Драй-Хмари – 9.

III період (1923–1927 рр.) – період творчого розквіту неокласиків. В аспекті індивідуально-авторської номінації цей період був найпродуктивнішим у

творчості М. Рильського (100 АЛН). Поет упродовж 1923–1927 років опублікував збірки „Крізь бурю й сніг” (1925 р.), „Тринадцята весна” (1926 р.), переклади поезій О. Пушкіна, поеми А. Міцкевича „Пан Тадеуш” (1927 р.).

Плідним був цей період також у словотвірчій практиці М. Зерова (54 АЛН), М. Драй-Хмари (24 АЛН) та П. Филиповича (19 АЛН). У середині 20-х років М. Зеров активно займався перекладами російських та давньоримських авторів, зокрема поеми Тіта Лукреція Кара „Про природу речей” та ін., опублікував збірку „Камена” (1924). М. Драй-Хмара у 1926 р. видав, на жаль, єдину прижиттєву збірку поезій „Проростень”, а в 1927 р. завершив поему „Поворот”. П. Филипович у 1925 р. опублікував збірку „Простір” та переклади поезій В. Брюсова.

Ю. Клен довго не наважувався писати оригінальні твори, критично оцінюючи свої поетичні здібності порівняно з талантом М. Рильського, М. Зерова, П. Филиповича, М. Драй-Хмари. У середині 20-х років він опублікував поодинокі оригінальні поезії, більше уваги приділяючи художньому перекладу. В аналізований період у творчості поета виявлено 13 АЛН.

IV період (1928–1930 рр.) – публічні звинувачення поетів у ворожості до радянської влади, посилення морального тиску на них. Такі умови не сприяли творчій праці, чим пояснюється спад словотвірчої активності неокласиків наприкінці 20-х років: у доробку Ю. Клена засвідчено 1 АЛН, М. Зерова – 7, П. Филиповича – 9, М. Рильського – 19. І лише у творчості М. Драй-Хмари цей хронологічний проміжок виявився найпліднішим (24 АЛН). У 1929–1930 роках поет перекладав поему М. Лермонтова „Демон”, у якій засвідчено більшість АЛН цього періоду – 15.

V період (30-і роки) – пора постійного ідеологічного тиску на неокласиків, їхньої духовної та фізичної ізоляції від навколишнього світу. Україн несприятливі суспільні обставини 30-х років по-різному позначилися на результатах словотвірчої практики поетів. Зменшення кількості авторських новотворів порівняно з двома попередніми періодами спостерігається у творчості П. Филиповича (1 АЛН) та М. Драй-Хмари (10 АЛН).

Найпродуктивнішим був цей період у творчості М. Зерова – 80 АЛН. Для поета 30-і роки видалися чи не найтяжчими в його житті. До душевних переживань через несправедливі звинувачення додався біль від втрати сина. У тяжкі хвилини відчаю і зневіри поет шукав розради в улюбленій перекладацькій праці, якої не полишав навіть на засланні. Упродовж 1931–1937 років М. Зеров переклав „Енеїду” Вергілія, драму „Борис Годунов” О. Пушкіна, вибрані поезії давньоримських, російських, білоруських, італійських, англійських, французьких авторів. Окрім того, саме в 30-х роках

написано більшість оригінальних сонетів (46 з 86 із загальної кількості творів цього жанру).

Ю. Клен у цей період перебував у Німеччині. Творча діяльність поета активізувалася наприкінці 30-х років. Трагічні події в Україні за часів сталінського режиму спонукали його до написання у 1937 р. поеми „Прокляті роки”. Загалом у творчості Ю. Клена 30-х років виявлено 33 АЛН.

Словотворчий доробок М. Рильського, починаючи з 30-х років, не аналізувався, оскільки після арешту й психологічного зламу поет відступив від одного з основних ідейно-естетичних принципів неокласиків – об’єктивного світовідтворення та незалежності мистецтва.

VI період (40-і роки) – творчість Ю. Клена в еміграції. На ці роки припадає пік словотворчої активності поета – 153 АЛН. У 1943–1947 рр. Ю. Клен працював над поемою „Попіл імперій”, сповненою душевного болю за тисячі невинно загинувших людей, які стали жертвами двох репресивних режимів – сталінського та гітлерівського. Одним зі специфічних репрезентантів авторської оцінки тогочасних реалій (насамперед тоталітарної системи) стали індивідуально-авторські новотвори. Наприклад, із кореневою морфемою *жер-* (від дієслова з негативною конотацією *жертви*) утворено сім лексичних інновацій: *пожера*, *хмарожер*, *травожер*, *жеркий*, *жеручий*, *ненажерливо-неситий*, *пажерливо-сумний*.

Варто зауважити, що точна фіксація дати створення індивідуально-авторських слів – справа надзвичайно трудомістка й часто вимагає цілеспрямованої роботи і зусиль не одного укладача, а колективу фахівців [2, с. 67]. Труднощі в дослідженні АЛН у хронологічному аспекті пов’язані насамперед із тим, що автори не завжди фіксували дату написання своїх поезій, особливо перекладних творів. У таких випадках для встановлення часу виникнення АЛН доводилося звертатися до спеціальних історико-літературних джерел, але навіть

ретельний пошук не завжди був успішним. У доробку М. Рильського нам удалося встановити дату створення – точну, а в деяких випадках приблизну (тобто за часом виходу збірки поезій) 220 АЛН із 221 зафіксованих, М. Зерова – 182 з 208, Ю. Клена 200 – з 238, М. Драй-Хмари 76 – з 82, П. Филиповича 39 – з 39. Наявність недатованих АЛН частково впливає на об’єктивність одержаних результатів статистичних обрахунків, проте не заперечує виявлених загальних тенденцій у галузі індивідуально-авторської номінації.

Отже, найпродуктивнішим у словотворчій практиці поетів-неокласиків був період 1923–1927 рр., коли вони ще мали можливість у порівняно спокійній атмосфері творити згідно зі своїми ідейно-естетичними переконаннями. Усього у творчості поетів цього періоду засвідчено 230 АЛН. Наприкінці 20-х та у 30-і роки спостережено загальний спад словотворчої активності неокласиків, що вважаємо закономірним через частковий вплив зазначених вище чинників позамовного характеру. Усього впродовж 1928–1930 рр. поети створили 69 АЛН, а в 30-х – 124 АЛН.

Подальше комплексне вивчення словотворчості неокласиків сприятиме поглибленому дослідженню актуальних проблем теорії лексикографії, теорії оказіональної номінації, визначенню місця й ролі індивідуально-авторської неології в історії української літературної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брюховецький В. „Рукописи не горять...” / В. Брюховецький // Наш сучасник Микола Зеров. – Луцьк : ВМА „Терен”, 2006. – С. 24–64.
2. Вокальчук Г. М. „Я – безразковості поет” (словотворчість Михайля Семенка) : монографія / Г. М. Вокальчук. – Рівне : Перспектива, 2006. – 201 с.
3. Клен Ю. Спогади про неокласиків / Ю. Клен // Київські неокласики / [упор. Віра Агеєва]. – К. : Факт, 2003. – С. 7–64.

SUMMARY

The article traces the evolution of individual author's nomination in the poetic works of neoclassical, revealed a partial dependence of bursts and abatements of individual word-creation of extralinguistic factors.

УДК 81'373.612.2

Ольга ТИМОЧКО

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СЛОВОТВОРЧІЙ ПРАКТИЦІ ПОЕТІВ-ДИСИДЕНТІВ 60-70-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті аналізуються лексико-граматичні, семантичні та словотвірні особливості авторських новотворів, засвідчених у поетичній творчості письменників-дисидентів. Визначено частиномовні домінанти, встановлено основні способи словотворення аналізованих оказіональних одиниць, подано основні семантичні групи лексичних інновацій у поезії В. Стуса, І. Калинця, І. Світличного та Г. Чубая.

Ключові слова: авторський лексичний новотвір, оказіональні номінації, ідіостиль.

ЗМІСТ

Вітаємо з ювілеєм!	3
Труш Т.М. Слово вчителя.....	4
Розділ I. Актуальні проблеми синтаксису	6
Гуйванюк Н.В. Складносурядні речення ускладненої структури	6
Кульбабська О.В. Класифікаційні параметри простого неелементарного речення в синтаксичній концепції К.Ф.Шульжука	11
Кузьмич О.О. Імплицитні елементи в структурі складного речення	15
Шкарбан Т.М. Засоби стислості структури складних конструкцій з однорідною супідрядністю	18
Волощук Р.М. Зовнішні синтаксичні актуалізаційні категорії речення.....	21
Давнюк С.В. Особливості семантики складних сурядно-підрядних конструкцій в українській мові	24
Ричагівська Ю.Є. Типи семантико-синтаксичних відношень у складному реченні віршованого жанру	27
Каленич В.М. Адвербіальні синтаксеми у двоскладних реченнях з одновалентними дієслівними предикативами	32
Щербачук Н.П. Імплицитність – експліцитність синтаксем у простих реченнях-репліках діалогічних єдностей типу питання-відповідь	36
Пітель В.І. Незакінчені речення: проблема синтаксичного аналізу.....	40
Пацаранюк Ю.М. Синтаксичні конвергенції як форма реалізації іронії у структурі речення.....	43
Межов О.Г. Орудний відмінок як основний морфологічний варіант інструментальної синтаксеми.....	46
Роїк О.Ю. Семантична нівеляція порівняльних сполучників у структурі складнопідрядних речень.....	50
Костусяк Н.М. Формально-синтаксичні та комунікативні ознаки знахідного відмінка іменників.....	55
Розділ II. Проблеми мовознавчих теорій.....	60
Загнітко А.П. Сучасні класифікації концептів: теоретичний і прикладний аспекти	60
Архангельська А.М. Еталон та анти-еталон чоловічої краси у дзеркалі української мови	67
Мединська Н.М. Проблема предметних та ознакових слів у сучасній лінгвістиці: семасіологічний аспект.....	71
Воробйова Л.М. Слово та його значення: психолінгвістичний аспект	74
Пальчевська О.С. Просторово-орієнтаційний код в українській фразеології.....	78
Войцешук Л.А. Синергетика мови як вияв її духовної сутності в лінгвофілософських концепціях вітчизняних учених.....	81
Бобрикова Ю.В. Мовні реалії та проблеми перекладу	86
Розділ III. Актуальні питання культури мовлення	90
Єрмоленко С.Я. Культура мови і мовні ідеали суспільства.....	90
Сюта Г.М. Поетичне слово-образ як знак української культури	94
Весельська Г.С. Нові явища у функціонуванні єдналих сполучників в українській літературній мові на початку ХХІ століття	97
Шульжук Н.В. Молодіжний жаргон як лінгвосоціальне явище.....	101
Желязкова В.В. Стилїстичні засоби вираження оцінки у сучасному політичному дискурсі ЗМІ України.....	106
Вокальчук Є.Л. Культурно мовні проблеми спортивного теледискурсу	110
Розділ IV. Актуальні проблеми лексикології	114
Вокальчук Г.М. Українська індивідуально-авторська неологія та неографія: стан і перспективи	114
Шульга Т.А. Семантико-синтаксичні прийоми створення комізму	118
Адах Н.А. Оказіональні іменники зі значенням конкретної предметності в поетичному словнику Василя Барки	121
Гаврилюк Н.В. Особливості еволюції індивідуально-авторської лексичної номінації в поезії неокласиків	124
Тимочко О.Б. Основні тенденції у словотворчій практиці поетів-дисидентів 60-70-х років ХХ ст.	127
Тиха Л.Ю. Метафора Марії Матіос: семантичні типи та синтаксичні особливості їх реалізації (на матеріалі малої прози).....	130

Степанова О.І. Проблеми унормування та стандартизації наукової термінології.....	134
Дзюба М.М. Специфіка процесу апелятивзації у сфері наукової термінології	137
Шевчук Т.Б. Запозичені лексеми на позначення осіб, які займаються фінансово-економічною діяльністю в сучасних засобах масової інформації.....	141
Кірілкова Н.В. Фольклоризми у повістях Миколи Вінграновського	145
Панцьо С.Є., Лісняк Н.І. Складні слова як засіб емотивності у поезії Д. Павличка.....	149
Розділ V. Актуальні питання лінгвістики тексту, історії української мови, топонімики, діалектології.....	153
Сікорська З.С. Прийменникові конструкції як вада професійного мовлення.....	153
Олексієвець Л.С. Функціонально-стилістичні особливості тексту офіційно-ділового стилю	159
Карчевська О.Р. Мовна організація портрета людини в українській прозі 20-30 років ХХ ст. (на матеріалі повістей Б.Антоненко-Давидовича	164
Бибик С.П. Розмовно-діалогічна мова в художній оповіді (на матеріалі творів Григора Тютюнника	167
Мялковська Л.М. Конкретно-чуттєвий компонент у мовотворчості І.Нечуя-Левицького	171
Пітель В.М. Народна етимологія і суміжні мовні явища	175
Мандрик Н.В. Народне розмовне джерело як матеріал художньої творчості в Україні 17-18 ст	179
Бісовецька Л. А. Відіменний словотвір дієслів за допомогою суфікса <i>-и-</i> в українській мові: історія і сучасність.....	183
Бачкур Р.О. Лінгвістична типологія назв тварин як твірної бази в українській мові.....	187
Каленюк С.О. Топоніми як ваговий шар ономастичного простору у творах Уласа Самчука.....	192
Джочка І.Ф. Лексико-семантична типологія іменників з кількісним значенням (на матеріалі гуцульських говірок).....	195
Кисіль К.С. Семантика номінативних знаків глутонімії (на матеріалі словника «Арго нововижівських кожухарів на Волині» Й.Дзензелівського).....	201
Лавренчук М.В. Питання системного дослідження матеріальної лексики західно-поліських говірок	205
Розділ VI. Актуальні проблеми зіставного мовознавства.....	210
Даниленко Л.І. Становлення лінгвокогнітивної парадигми в чеському мовознавстві.....	210
Погрібна Т.А. Комунікативно-прагматичні особливості чеських народних прикмет	213
Кондзеля О.С. Засоби комізму в польському художньому дискурсі (Katarzyna Grosnowa «Nigdy w zygii!» і «Serce na temblaku»).....	217
Філь О.М. Культурноспецифічні слова у ролі запозичень в етнічних мовних картинах світу (на матеріалі української та польської мов)	222
Семагин Т.С. Реконструкція слів-імен концептів <i>прекрасне/потворне</i> в англійській та українській мовах.....	224
Яскевіч Ю.В. Етимологічний аспект аналізу концепту <i>страх</i> в англійській, українській та французькій мовах	228
Бісовецька Т.В. Реконструкція номінацій соціального статусу людини тематичного поля «Сімейні стосунки».....	232
Дутчак Н.М. Демінутивна семантика у сфері дієслова.....	236
Розділ VII. Актуальні проблеми мовної освіти.....	240
Хом'як І.М. Орфографічна культура писемного мовлення.....	240
Лещенко Г.П. Комунікативні завдання у системі вивчення морфології у 6-7 класах загальноосвітніх шкіл	243
Златів Л.М. Засвоєння основних способів підвищення інформативності тексту студентами-філологами	250
Антончук О.М. Психологічні умови формування орфографічних умінь і навичок в учнів 6-7 класів	254
Ковальчук Н.П. Символіка знаків пунктуації в електронній письмовій мові.....	257

Наукове видання
Збірник наукових праць
Актуальні проблеми сучасної філології
Мовознавчі студії
Випуск XVII

Упорядкування та наукове редагування
Степанова О.І.

Технічний редактор
Литвак А.М.

ББК 81   Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету.
А 43   Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії.
4   Вип. 18. – Рівне: РДГУ, 2010. – 265 с.
УДК
811.161.2

Здано до набору _____ . Підписано до друку _____
Формат 70x100¹/₁₆.
Папір офсетний. Друк на ризографі.
Гарнітура Times New Roman Cyr.
Умовн. друк. арк. 8.0.
Тираж 300 прим. Зам. 57/1.

Видавничі роботи: редакційно-видавничий відділ РДГУ
33000, м. Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет.
Адреса редакції: м. Рівне, вул. Остафова, 31; кафедра української мови